

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimiste vastane võitlus”**

(2009/C 100/04)

17. jaanuaril 2008 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

*„Mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimiste vastane võitlus”.*

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 1. oktoobril 2008. Raportöör oli Edgardo Maria IOZIA.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 448. istungiärgul 22.–23. oktoobril (23. oktoobri istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

**1. Ettepanekud ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee avaldab kahetsust, et mittesularahaliste maksevahendite võltsimise ja nendega sooritatud pettuste ärahoidmiseks ja nende vastu võitlemiseks võetud meetmed ei ole olnud piisavad nende leviku peatamiseks. Nagu komisjon on 2004.–2007. aasta tegevuskavas juba rõhutanud, ei ole avaliku ja erasektori vaheline teabevahetus ega liikmesriikide asjaomaste ametiasutuste tõhus koostöö veel täielikult välja arendatud, kuigi ELi õigusraamistikku on parandatud ja tugevdatud.

1.2. Komisjoni andmetel takistavad pettuste ärahoidmise süsteemi tõhusat elluviimist kõige enam raskused andmete vahetamisel ELis nii pettuste sooritajate kui ka nende võimalike ohvrite kohta. Tõhusate preventiivsete meetmete tagamiseks tuleb ilmselt parandada pettuste sooritajaid puudutava teabe vahetamise viise asjaomaste riiklike ametiasutuste koostöö tihendamise kaudu.

1.3. Tõhusat pettustevastast võitlust takistavad ka erinevused liikmesriikide ametiasutuste uurimisvolitusi reguleerivates õigusaktides ning samuti trahvimäärades. Seega näib riiklike õigusaktide ühtlustamine olevat parim viis, mille kaudu tõhusalt võidelda selle tavaliselt piirülese kuritegevuse vormi vastu.

1.4. EL peab seetõttu tugevdama mittesularahaliste maksevahendite võltsimise ja nendega sooritatud pettuste vastase võitluse strateegiat mitmete erinevate meetmetega. Selle saavutamiseks on vaja

— edendada teabevahetust avaliku ja erasektori asutuste vahel;

— tõhustada koostööd liikmesriikide pädevate ametiasutuste vahel;

— ühtlustada pettuste ärahoidmist ja nende vastast võitlust puudutavad riiklikud õigusaktid, eelkõige ELi andmekaitse eeskirjade osas, et võimaldada piiriülest andmevahetust;

— luua liikmesriikide iga pädeva ametiasutuse juurde digitaalne andmebaas, kus hoitakse andmeid, mis viitavad pettustehäiretele;

— anda Europolile ülesanne kontrollida pettuste ärahoidmise ja nende vastu võitlemise meetmeid ning koordineerida olemasolevaid andmebaase;

— algatada koostöös tarbijakaitseorganisatsioonidega suunatud teabekampaaniaid, et teavitada kasutajaid mittesularahaliste maksevahendite kasutamisega kaasnevatest võimalikest ohtudest ning niiviisi kaasata teavitatud üldsus mõjusamasse ja õigeaegsesse pettustevastasesse võitlusse.

**2. Mittesularahaliste maksevahendite levik ja sellega seotud pettused**

2.1. Tänapäev maailmamajanduse arengut iseloomustab mittesularahaliste maksevahendite, nagu krediit- ja deebetkaartide ning internetimaksete märkimisväärne levik. Nii riigisiseste kui ka piiriüleste elektrooniliste maksetega tehtud tehingute arv suureneb nii mahu kui ka väärtuse poolest ning see trend peaks tulevikus veelgi süvenema, arvestades turgude ja elektrooniliste maksete süsteemi tehnoloogilise arenguga.

2.2. Mittesularahaliste maksevahendite arendamine Euroopa Liidus on vajalik seoses kapitali liikumise liberaliseerimise ning majandus- ja rahaliidu elluviimisega. Kaasaegne tehnoloogial põhinev majandus eeldab tõhusat maksesüsteemi, millel on otsene positiivne mõju finantssektori konkurentsivõimele ning mis tõhustab majandussüsteemi üldiselt. On tõestatud, et kuna elektroonilised maksesüsteemid hõlbustavad toodete ja teenuste ostmist, soodustavad need tarbimist ja majanduskasvu. Hinnanguliselt tehakse Euroopa Liidus aastas (sularahas ja mittesularahaliste maksevahenditega) 231 miljardit tehingut, mille maht on 52 000 miljardit eurot.

2.2.1. Viimastel aastatel on kõikjal maailmas mittesularahaliste maksevahendite kasutamine suurenenud. 2004. aastal tõusis mittesularahaliste maksevahenditega tehtud tehingute arv elaniku kohta 25-liikmelises Euroopa Liidus 142-ni (millest 32,3 tehti pangakaartidega), eurot kasutavates Euroopa riikides 150-ni (millest 28,3 tehti pangakaartidega) ja Ameerika Ühendriikides 298-ni (millest 47,5 tehti pangakaartidega). 2006. aastal olid vastavad arvud 25-liikmelises Euroopa Liidus 158 (millest 55,2 tehti pangakaartidega), eurot kasutavates Euroopa riikides 166 (millest 50,5 tehti pangakaartidega) ja Ameerika Ühendriikides 300 (millest 145,1 tehti pangakaartidega). Euroopa Liidus registreeriti kõige rohkem mittesularahaliste maksevahenditega tehinguid elaniku kohta Soomes (294 tehingut, millest 153,9 tehti pangakaardiga), millele järgnesid Madalmaad (257 tehingut, millest 103,2 tehti pangakaardiga) ja Ühendkuningriik (239 tehingut, millest 111,4 tehti pangakaardiga).<sup>(1)</sup>

2.2.2. 2006. aastal oli kõige rohkem makseterminali Hispaanias – 1 291 000 terminali. Nendes registreeriti 1 276 tehingut terminali kohta keskmise summaga 52 eurot. Hispaaniale järgnes Prantsusmaa 1 142 000 terminaliga ja 4 938 tehinguga terminali kohta 51 euro väärtuses ning Itaalia 1 117 000 terminaliga ja 690 tehinguga terminali kohta 93 euro väärtuses. Euroopa riik, kus tehti kõige rohkem tehinguid makseterminalide kaudu, on Soome 7 799 tehinguga keskmiselt 35 euro väärtuses, kuigi Soomes on ainult 105 000 makseterminali. Samas Iirimaa on riik, kus krediit- või deebetkaardiga tehtud tehingu keskmine väärtus on kõige kõrgem (94 eurot), kuigi seal on 53 000 makseterminali.<sup>(2)</sup>

2.2.3. Ühtse reguleeriva raamistiku olemasolu Euroopa Liidus võimaldab teenusepakkujatel maksete infrastruktuure ja teenuseid ratsionaliseerida ning pakkuda kasutajatele suuremat valikut ja kõrgemat kaitset.

<sup>(1)</sup> Allikas: Euroopa Komisjon, KOM(2005) 603 lõplik, „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv makseteenuste kohta siseturul”, SEK(2005) 1535.

<sup>(2)</sup> Allikas: Banca d'Italia 2007. aasta aruande lisa. Arvud põhinevad Euroopa Keskpanga, Rahvusvaheliste Arvelduste Panga, Poste Italiane S.p.A. ja Banca d'Italia andmetel.

2.3. Kõnealuste maksevahendite kasutamise võimalus kogu maailmas eeldab, et need vahendid on tõhusad, kasutajasõbralikud, ulatuslikult aktsepteeritud, usaldusväärsed ning suhteliselt väikeste kuludega. Kuna tõhusus sõltub turvalisusest, tuleb tagada parim majanduslikult tasuv tehnilise turvalisuse tase. Turvalisuse taseme paranemist mõõdetakse pettuste statistikaga ja konkreetsete turvalisuse võrdlusnäitajatega.

2.3.1. Tarbijate usaldust maksevahendite suhtes vähendab pettuste levik, mida peetakse elektroonilise kaubanduse laiendamise peamiseks takistuseks. Pettuste leviku tagajärjel saab kahjustada ettevõtjate maine ja väheneb tarbijate kindlus kõnealuste maksevahendite kasutamise turvalisuse osas.

2.4. Sagedamini esineb piiriüleseid pettusi kui neid, mis jäävad ühe riigi piiridesse, eelkõige puudutab see kaugmakseid ja eriti interneti teel tehtavaid kaugmakseid. Komisjoni andmetel hinnati 2000. aastal maksekaardipettuste mahuks 600 miljoni eurot (ligikaudu 0,07 % tolle aja maksekaardikäibest). Enim lisandus pettusi kaugmaksetes (telefoni, posti või interneti teel sooritatavad).<sup>(3)</sup> Kõige hiljutisemad uuringud näitavad, et 2006. aastal oli Euroopa Liidus 500 000 ettevõtet seotud mittesularahalise maksevahendiga toime pandud pettustega. Kokku oli 10 miljonit pettusega seotud tehingut, mille kahju oli ligikaudu miljard eurot, mis on peaaegu kaks korda rohkem kui 2005. aastal. Kõige rohkem pettusi oli Ühendkuningriigis, Prantsusmaal, Itaalias, Hispaanias ja Saksamaal.

2.5. Pettuste leviku ja piiriülesuse tõttu on vaja arendada ühtset üleeuroopalist pettuste ärahoidmise strateegiat, kuna üksikud liikmesriikides juba tarvituks võetud meetmed võivad olla küll tõhusad, kuid need ei ole piisavad maksepettuste ohuga võitlemisel.

2.6. Et vastata turu vajadustele ja suurendada usaldust uute tehnoloogiate kasutamise vastu, tuleb tugevdada ka jõupingutusi turvalise elektroonilise allkirja loomiseks juba Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 1999. aasta direktiiviga 99/93/EÜ alustatud algatuste raames. Elektrooniline allkiri on oluline ka e-valitsuse projekti alustamiseks. ELi toetusel rakendatava projektiga STORK püütakse lahendada süsteemi koostalitlusvõimega seotud probleeme.

<sup>(3)</sup> Allikas: Euroopa Komisjon, KOM(2004) 679 lõplik, 20.10.2004: komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Euroopa Keskpangale ja Europolile „ELi uus tegevuskava 2004.–2007. aastaks mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste vastaseks võitluseks”.

2.7. Komisjon on rõhutanud, et varastatud või võltsitud mittesularahaliste maksevahenditega tehtud pettuseid korraldavad peamiselt kuritegelikud organisatsioonid, kellel on enamasti keeruline struktuur personali, vahendite ja logistilise toe osas ning kes tegutsevad piiriülevalt. Need organisatsioonid kasutavad keerulist tehnikat maksepettuste läbiviimiseks internetis ja maksekaartide võltsimiseks. Sellised organisatsioonid võivad oma tegutsemisviisi kiiresti muuta, et vältida nende vastu võitlemiseks võetud meetmeid.

2.7.1. Uurimustes on selgunud, et kõige keerulisemate pettuste korral järgivad kuritegelikud organisatsioonid tavaliselt standardset, järele proovitud ja kontrollitud protseduuri, mis järgib järgmist skeemi.

- Esmalt valitakse sihtettevõtte, kuhu kuritegeliku organisatsiooni liikmed ebaseaduslikult öösel sisse murravad või varem peitu jäävad, et installeerida pärast sulgemist kassaga ühendatud makseterminali sisse keeruline elektrooniline seade, mille abil saada maksekaardi magnetriba kood ning vastav PIN-kood.
- Seejärel kogutakse elektroonilistele seadmetele salvestatud andmed kas füüsiliselt või elektrooniliselt GSMi või Bluetoothi tehnoloogia abil, et kasutada neid seejärel pangakaardi magnetriba koodi ja PIN-koodi sisaldavate plastikust koopiade tegemiseks.
- Seejärel kasutatakse ebaseaduslikult valmistatud krediit- ja deebetkaarte kaupade ostmiseks või sularaha väljavõtmiseks, sh teistes riikides, kui seal, kus koodi kopeeriti.

### 3. Ühenduse õigusraamistik

3.1. Arvestades, et Euroopa Liidu üks peamistest eesmärkidest on tagada siseturu täielik toimimine ja et maksesüsteemidel on siseturus oluline osa, siis on aastate jooksul kasutusele võetud erimeetmeid, mille eesmärk on kujundada ühine strateegia maksekaartide pettuste vastu võitlemiseks ning mille puhul järgitakse kahte peamist suunda:

- kaardi omaniku ja kaardi väljaandja vahelisi suhteid ning maksemenetlusi reguleerivate lepinguliste sätete ühtlustamine;
- kõikides liikmesriikides maksekaartide pettuste kuulutamine kriminaalkuriteoks, mida karistatakse tõhusate ja hoiatavate karistustega.

3.2. Esimene suund hõlmab järgmiseid meetmeid.

- Komisjoni 8. detsembri 1987. aasta soovitus 87/598/EMÜ „Suhted finantsasutuste, kaubandusettevõtjate ja teenusepakkujate ning tarbijate vahel”, kus esitati elektrooniliste maksetega seotud Euroopa tegevusjuhised, mille eesmärk oli tagada, et võetaks kasutusele tarbijakaitse süsteemid.
  - Komisjoni 17. novembri 1988. aasta soovitus 88/590/EMÜ kaardi omaniku ja kaardi väljaandja vaheliste suhete kohta. Soovituses kutsuti kaardi väljaandjaid võtma vastu ühised lepingutingimused maksevahendite ja nendega seotud andmete turvalisuse ning kaardi omaniku omavastutuse kohta juhul, kui kaart kaotatakse, varastatakse või seda ebaseaduslikult järgi tehakse.
  - Komisjoni 30. juuli 1997. aasta soovitus 97/489/EÜ, mille eesmärk on tagada tarbijatele kõrge kaitse tase elektrooniliste maksevahendite osas. Soovituses täpsustatakse, milline teave peab sisalduma lepingu sätetes ja tingimustes elektroonilise maksevahendi väljaandmise ja kasutamise kohta.
  - Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2005. aasta direktiiv 2005/60/EÜ rahandussüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise vältimise kohta. Direktiiviga karmistati rahapesuvastase võitluse meetmeid, kehtestades sularaha kasutamist piiravad sätted.
  - Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta direktiiv 2007/64/EÜ makseteenuste kohta siseturul. Direktiivi eesmärk on tagada usaldatavusnõudeid, uute makseteenuse pakkujate turulepääsu, teabega seotud nõudeid ning makseteenuste kasutajate ja pakkujate asjakohaseid õigusi ja kohustusi käsitlevate siseriiklike õigusaktide koordineeritus.
- 3.3. Teise suuna raames on, arvestades pettuste arvu suurenmist ja asjaolu, et preventiivseid meetmeid on võetud peamiselt riigi tasandil, võetud järgmised meetmed.
- Komisjoni teatis KOM(1998) 395 „Tegevusraamistik mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimiste vastaseks võitluseks”, millega komisjon pakkus välja mitmeid meetmeid, et maksevahendeid ja neid toetavaid süsteeme oleks piisavalt turvaline kasutada.

- Nõukogu 17. oktoobri 2000. aasta otsus 2000/642/JSK liikmesriikide rahapesu andmehäirede koostöö korra kohta teabe vahetamisel. Selle otsusega kehtestati liikmesriikide rahapesu andmehäirede koostöö miinimumnõuded.
- Komisjoni 9. veebruari 2001. aasta teatis KOM(2001) 11 „Mittesularahaliste maksevahendite pettuste ja võltsimiste vältimine”, millega komisjon algatas Euroopa Liidu 2001.–2003. aasta tegevuskava pettuste vältimiseks. Kavas kinnitati, et pettuste vältimine põhineb pädevate avalike asutuste ja maksesüsteemide korraldajate koostööl. Kavas rõhutati, et kõige olulisemad muudatused on seotud maksete turvalisust suurendavate tehniliste seadmete kasutuselevõtuga, nt mikroprotsessoriga kaardid, vahendid maksevahendite kaotusest või vargusest kiireks teatamiseks ning vahendid (nt PIN- või muud koodid) pettuste sooritamise võimaluste ärahoidmiseks või minimeerimiseks.
- Olulisel kohal tõhusas pettuste ärahoidmise strateegias on teabe vahetamine, eelkõige pankade ja avalike asutuste vahel ühe liikmesriigi piires ja liikmesriikide vahel. Selleks kutsuti kavaga üles pidama pidevat dialoogi kõigi asjaosaliste vahel, kes osalevad pettuste vastu võitlemises (krediitkaartide väljaandjad, pankade ühingud, võrguettevõtted, Europol, liikmesriikide politseijõud). Samuti tegi komisjon ettepaneku korraldada õiguskaitsejuhtide ja kohtunike osalusel mõned rahvusvahelised konverentsid, mille abil suurendada teadlikkust maksepettuste probleemist ja nende mõjust finantsstabiilsusele.
- Nõukogu 28. mai 2001. aasta raamotsus 2001/413/JSK mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimiste vastase võitluse kohta. Raamotsusega paluti kõikidel liikmesriikidel ette näha pangakaartidega sooritatud pettuste eest, mille puhul kasutati infotehnoloogia või elektroonilisi seadmeid või muid selleks sobivaid seadmeid, tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaalkaristused, sh vabadusekaotus, millega võib kaasneda väljaandmine. Kuriteod hõlmavad järgmist:
  - maksevahendi vargus või omastamine muul õigusvastasel viisil;
  - maksevahendi järeletegemine või võltsimine selle kasutamiseks pettuse eesmärgil;
  - õigusvastaselt omandatud, järeletehtud või võltsitud maksevahendi vastuvõtmine, omandamine, transportimine, müük või üleandmine teisele isikule või selle valdamine või kasutamine pettuse eesmärgil;
- elektrooniliste andmete loata sisestamine, muutmine või kustutamine või elektroonilise programmi või süsteemi toimimisse loata sekkumine;
- pettuse sooritamiseks kohandatud seadmete, programmide või teiste vahendite ebaseaduslik valmistamine, vastuvõtmine, müümine või kujundamine.
- Kõnealuse raamotsusega loodi muu hulgas konkreetne rahvusvahelise koostöö raamistik, mille raames peavad liikmesriigid vastastikku abi pakkuma raamotsusega hõlmatud süütegude uurimise menetlemisel. Selleks määravad liikmesriigid operatiivsed kontaktpunktid või võivad kasutada liikmesriikide teabevahetuse ja sidepidamise olemasolevaid operatiivstruktuure.
- Komisjoni 20. oktoobri 2004. aasta teatis KOM(2004) 679 „ELi uus tegevuskava 2004.–2007. aastaks mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste vastaseks võitluseks”. Kuna üha enam sagenevad sissemurdmised andmebaasidesse ja identiteedivargused, tahtis komisjon selle 2004.–2007. aasta tegevuskavaga veelgi tugevdada olemasolevaid pettuste ärahoidmise algatusi, et aidata säilitada ja suurendada usaldust maksesüsteemi vastu. Komisjoni prioriteedid on maksevahendite ja -süsteemide turvalisus ning avalike asutuste ja erasektori koostöö tugevdamine. Selle saavutamiseks on vaja järgmisi meetmeid:
  - ELi pettustevastase võitluse ekspertrühma tugevdamine ning selle töö ümberkorraldamine;
  - maksetoodete tootjate, makseteenuste pakkujate ja asjaomaste riigiasutuste kooskõlastatud lähenemisviisi rakendamine, et tagada e-maksete puhul parim majanduslikult tasuv turvalisuse tase;
  - teabevahetus sidusrühmade vahel, et varakult pettusekatsed avastada ja neist teatada;
  - ELi haldusasutuste koostöö süvendamine maksepettuste ärahoidmiseks ning pettusjuhtumite uurimise võime parandamine liikmeriikide õiguskaitseasutustes;
  - uued vahendid kadunud ja varastatud maksekaartidest teavitamiseks ELis.

#### 4. Märkused ja ettepanekud

4.1. Kuigi ELi õigusraamistikku on parandatud ja tugevdatud, ei ole avaliku ja erasektori vaheline teabevahetus ega liikmesriikide asjaomaste ametiasutuste tõhus koostöö veel täielikult välja arendatud. Selle saavutamiseks – ja ka arvestades uute liikmesriikide hiljutist ühinemist ELiga – peavad kõik ELi liikmesriigid raamotsuse ja soovitude sätted riiklikku õigusse üle võtma.

4.1.1. Komisjoni andmetel takistavad pettuste ärahoidmise süsteemi tõhusat elluviimist kõige enam raskused andmete vahetamisel ELis nii pettuste sooritajate kui ka nende võimalike ohvrite kohta. 2004.–2007. aasta tegevuskavas rõhutati seetõttu vajadust ühtlustada ELis andmekaitsetsätteid, et võimaldada pii-riülest andmevahetust. Seejuures tuleb viia kooskõlla ka olemasolevad ELi isikuandmete kaitse eeskirjad.

4.2. Et tagada tõhus ennetustegevus, soovib komitee kaaluda võimalust luua iga riikliku pädeva asutuse juures digitaalne andmebaas, kuhu maksekaarte haldavad ettevõtted saadaksid järgmised andmed: teave müügikohtade ja tehingute kohta, mis võivad langeda pettuse ohvriks; identifitseerimisandmed müügikohtade ja ettevõtete ametlike esindajate kohta, kelle maksekaarditehingute aktsepteerimist lubav leping on lõpetatud turvalisuse kaalutlustel või politseile teatatud pettuse tõttu; identifitseerimisandmed tehingute kohta, mida kaardi omanik ei tunnista või millest on teatatud politseisse; teave pangaautomaatide kohta, mida on pettuse eesmärgil omavoliliselt muudetud. Seda andmekogu võiks riiklike õigusaktidega kooskõlas kasutada muu hulgas kuritegevuse analüüsimiseks ja politseikoostöö hõlbustamiseks, sh rahvusvahelisel tasandil, et ära hoida ja takistada krediitkaartide ja teiste maksevahenditega sooritata-vaid kuritegusid.

4.3. Lisaks pettureid puudutava teabe vahetamisele tuleb tugevdada koostööd liikmesriikide asjaomaste ametiasutuste vahel, töötades välja uusi algatusi, et laiendada pettuste ärahoidmisega tegelevate sidusrühmade hulgas andmete kogumist ja vahetust; see puudutab eelkõige politseijõude ja maksekaarte väljastavaid ettevõtteid.

4.3.1. Sel eesmärgil võiks tõhustada juba olemasolevaid koostöökstruktuure, mis on loodud euro võltsimise vastu võitlemiseks, et ka asjaomased riiklikud asutused oleksid otseselt kaasatud mittesularahaliste maksevahenditega toime pandud pettuste ärahoidmis-  
se.

4.3.2. Selles osas võiks kaaluda võimalust anda Europolile – mille volitused hõlmavad nõukogu 29. aprilli 1999. aasta otsu-

sega sularaha ja teiste maksevahendite võltsimise vastast võitlust – eriuülesanne teostada järelevalvet mittesularahaliste maksevahenditega sooritatud pettuste ärahoidmise ja nende vastu võitlemise üle. See hõlmaks järgmiseid tegevusi:

— kooskõlastada maksekaardi võltsimiste juhtumeid puudutavate andmebaaside haldamist kõigis liikmesriikides, et võimaldada liikmesriikide pädevatele ametiasutustele juurdepääs neile andmebaasidele süütegude uurimise eesmärgil;

— teavitada maksekaardi haldajaid ja väljaandjaid reaajas teistes liikmesriikides avastatud pettuste juhtumitest;

— lihtsustada vastavalt 28. mai 2001. aasta raamotsusele 2001/413/JSK teabevahetust liikmesriikide politseijõudude ja kohtuorganite vahel.

4.4. Selles kontekstis soovib komitee kaaluda võimalust luua liikmesriikide mittesularahaliste maksevahendite võltsimise ja nendega sooritatud pettuste vastases võitluses osalevate politseijõudude ja uurimisasutuste võrgustik. See lihtsustaks otsest teabevahetust sertifitseeritud e-posti süsteemi kaudu, võimaldades juurdepääsu erianandmebaasidele.

4.4.1. Seesugune algatus eeldab siiski eelnevat kokkulepet kõnealustes andmebaasides säilitatavate andmete sisu kohta ning eri liikmesriikides kehtivate, isikuandmeid käsitlevate eeskirjade ühildatavust kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta direktiivi 2007/64/EÜ artikliga 79. See algatus oleks aga selge edusamm mittesularahaliste maksevahenditega sooritatud pettuste vastases võitluses, kuna uurimisorganitel oleks võimalik vahetult, reaajas ja ilma tarbetute bürokraatlike formaalsusteta saada vajalikku teavet. Igal juhul tuleks ELi tasandil kehtestada miinimumnõuded selle kohta, millist laadi teavet võib vahetada, et tagada ühine andmeplatvorm, mille abil võidelda pettuste vastu, arvestades seejuures isikuandmete kaitset käsitleva direktiivi 1995/46/EÜ sätteid.

4.5. Suurimad takistused ELi pettustevastases võitluses on erinevused liikmesriikide ametiasutuste uurimisvolituste reguleerivates õigusaktides ning samuti trahvimäärades. Selle põhjal võib eeldada, et maksepettusi sooritatakse eelkõige neis riikides, kus kontrollorganite uurimisvolitused on väiksemad või kus trahvimäär ei ole piisavalt hirmutav. Liikmesriikide õigusaktide ühtlustamine näib olevat seega ainuke viis, kuidas selliseid pettuseid tõhusalt piirata, sest nagu juba rõhutatud 2004.–2007. aasta tegevuskavas, ei ole varasemad algatused olnud piisavad maksekaardipettuste vastu võitlemisel.

4.5.1. Selles suhtes <sup>(1)</sup> tuleb kontrollida, kas liikmesriigid on nõuetekohaselt oma riiklikku kriminaalõigusse üle võtnud maksevahenditega, arvutitega ja eriotstarbeliselt kohandatud seadmetega seotud süüteod, millele viidatakse nõukogu 28. mai 2001. aasta raamotsuse 2001/413/JSK artiklites 2, 3 ja 4. Tuleb kontrollida, kas kõnealuste süütegude korral kohaldatavad karistused on tegelikult mõjusad ja kas ettenähtud karistused on piisavalt ranged. Seejuures tuleb austada liikmesriikide suveräänsust. Samas tuleks ELi tasandil ühtlustada võrreldava raskusastmega pettuste eest kohaldatavad karistused, nagu on tehtud näiteks rahapesuvastast võitlust reguleerivas õiguses.

4.6. Esitatud algatuste heakskiitmine aitaks tõhusalt võidelda pettuste vastu ning lihtsustaks ühtse euromaksete piirkonna rajamist. Ühtses euromaksete piirkonnas saab teha mittesularahalisi makseid kogu euroalal ühelt kontolt ja samadel põhitingimustel sõltumata elukohast; sellega eemaldatakse kõik erinevused riiklike ja piiriüleste maksete vahel.

4.7. EL peab tugevdama maksevahendite võltsimise ja nendega sooritatud pettuste vastase võitluse strateegiat mitmete erinevate meetmetega. Olulisel kohal peab olema üldsuse teavitamine, et tõsta krediit- ja deebetkaardi kasutajate teadlikkust mittesularahaliste maksevahenditega seotud ohtudest. Tarbijad, keda ei ole hoiatatud, võivad sattuda näiteks andmepüügi ohvriks. ELi institutsioonid peaksid aitama üldsust teavitada komisjoni koordineeritavate ELi tasandi kampaaniate kaudu.

4.8. Seejuures on tähtis roll tarbijakaitse- ja kaubandusorganisatsioonidel: nende tihe koostöö võib aidata luua varase hoiatamise süsteemi, tõsta teadlikkust ning pakkuda teavet kõige tüüpilisemate ning ka uute petmis- ja võltsimisvormide kohta. Selle saavutamiseks on vaja tarbijatele suunatud teavituskampaaniaid, mille raames tuleks pakkuda ka praktilisi, lihtsalt kättesaadavaid nõuandeid, et suurendada teadmisi maksekaartide toimimise kohta, ning ettevaatusabinõusid, mida tuleb kohe võtta, kui kaardiomanik kahtlustab, et on langenud pettuse ohvriks.

4.9. Liikmesriikide pühendumus peaks kajastuma ka pettustele kohaldatavates rangemates karistustes, mida tuleb nõuetekohaselt täide viia. ELi teistes liikmesriikides ja teatud eriti tõsiste süütegude korral ka kolmandates riikides sooritatud kuritegude osas peaks asjaomane kriminaalõigus olema kõikjal kohaldatav Euroopa õigusruumi laiendamise teel. See praktika levib üha laiemalt ning üha enam tehakse ettepanekuid anda petturid kohtu alla ja kohaldada karistusi selliste süütegude eest. Arvestades, et maksevahenditega sooritatud pettuseid korraldavad tavaliselt kuritegelikud rühmitused, mis tegutsevad mitmes riigis, oleks tõhus vahend selliste pettuste vastu võitlemisel rahvusvahelist organiseeritud kuritegevust käsitlev ÜRO konventsioon ja selle protokollid, mis ÜRO Peaassamblee võttis vastu 15. novembril 2000 ja 31. mail 2001 ning milles nähakse ette ranged meetmed sellise rahvusvahelise kuritegevuse korral.

Brüssel, 23. oktoober 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee  
president  
Mario SEPI

<sup>(1)</sup> Komisjoni töödokumendis (SEK(2008) 511, 22.4.2008) „Aruanne mittesularahaliste maksevahenditega sooritatud pettuste kohta ELis: ELi 2004.–2007. aasta tegevuskava rakendamine” rõhutatakse tõhusate sanktsioonide olulisust, kuna mõnes liikmesriigis kohaldatavad karistused on liiga väikesed, et need oleksid mõjusad, nagu on ilmnunud komisjoni kahest aruandest, mis esitati aprillis 2004 (KOM(2004) 356) ja veebruaris 2006 (KOM(2006) 65) ja milles käsitletakse liikmesriikide võetud meetmeid nõukogu 28. mai 2001. aasta raamotsuse täitmiseks.